

Heinjokelainen

Vuosi 2013

Heinjoki-Säätiö rs. / Karjalohjan Karjalaiset ry.

Edelleen käytössä oleva kaivo Heinjoen Kopralan kylässä 28.6.2008.

Akvarelli: Marja Paakki 2012

Karjalohjalla tavataan

Heinjoki-juhlat kiertävät kuin viestikapula siirtolaisten asuttamissa lähikunnissamme. Toivottavasti kapula ei putoa yhdessäkään vaihdossa, vaikka ikääntyminen iskee ja nuoret eivät tahdo tarttua kapulaan.

Karjalohjan Karjalaiset ry. on perustettu tammikuun 27. päivänä vuonna 1946, ja syy siihen on sama kuin muillakin siihen aikaan perustetuilla karjalaisseuroilla. Seura on perustettu helpottamaan ja auttamaan sopeutumista uuteen kotikuntaan. Seura oli myös tarkoitettu karjalaisten yhdyssiteeksi ja vaalimaan karjalaista kulttuuria ja perinnettä. Karjalohjalle muuttaneet karjalaiset olivat pääosin heinjokelaisia.

Itse pääsin mukaan toimintaan vuonna 1989, jolloin minut valittiin seuran puheenjohtajaksi *Arvi Putkosen* pitkän luotsauskauden jälkeen. Ainoa koulutus tähän tehtävään tuli tupailtojen kautta. Minulle on jäänyt mieleen, kuinka karjalaiset saapuivat aina kokoontumisiin puolesta tunnista viiteentoista minuuttiin ennen sovittua aikaa. Kun tupailta oli meillä, niin töistä palatessamme pihalla meitä oli vastaanottamassa tuttu joukko.

Vuonna 1997 vietimme seuramme lopettajaisia Päiväkummussa 13. maaliskuuta, mikä olikin talvisodan päättymispäivä. Päätös oli yksimielinen ja suurin syy oli ikääntyminen. Pienen elvytyksen jälkeen 13.12.2002 seura virkosi unestaan ja heti 2003 Karjalohjalla pidettiin Heinjoki-juhlat. 67-vuotiaalla seurallamme on ilo ja kunnia kutsua heinjokelaisia viettämään kihusunnuntaita juhlien merkeissä tällä kerralla Päiväkumpuun.

Pekka Hyytiäinen

puheenjohtaja

Karjalohjan Karjalaiset ry.

Kopralan lotat ovat *Lydia Karvasen* haudalla Mikonmäen hautausmaalla vuonna 1933. Takana näkyy ruumishuone. Lydia kuoli nuorena moottoripyöräonnettomuudessa, kun hän istui kilpailussa pyörän sivuvaunussa. Kuski oli hänen avio puolisonsa *Viktor (Viki) Karvanen* myöh. **Kunnamo** Kopralasta.

Kuvassa vasemmalta: Kopralan opettaja *Hilja Montonen*, opettaja Sulo Tikkasen äiti *Lyyli Tikkanen*, tuntematon, *Lyyli Karvanen*, *Hilja Hanninen*, *Martta Taponen*, *Ester Teivonen* myöh. *Varis*, *Milja Karvanen*, *Tyyne Karvanen o.s. Pönkkä*, tuntematon, *Iines Näkki o.s. Hallikainen*, *Ester Paljakka o.s. Taponen*, *Kerttu Mero o.s. Hallikainen*, *Inkeri Olkinuora-Lottanen*, *Ida Taponen* ja *Taimi Hallikainen*.

Kuvan omistaa *Arja Kulmala*.

Heinjokelainen

Julkaisija:

Heinjoki-Säätiö rs.

Karjalohjan Karjalaiset ry.

Toimitus:

Marja Paakki

Painopaikka:

AM Digipaino/AM Print Oy
00380 Helsinki

Karjalaisseurat uuteen iskuun!

Kuva: Antti Kähkönen

Markku Lehtonen

kunnallisneuvos

Lohjan kaupunginvaltuutettu
Karjalohja

Heinjokelaiset toivat Karjalohjalle keskustalaisuuden ja sosiaalisuuden. Aikaisemmin poliittinen kulttuuri oli rakentunut kahden voimakaksikon – kokoomuksen ja demareiden varaan. Isojen talojen omistajat olivat kokoomuslaisia ja työntekijät demareita. Poliittisen kulttuurin muutos siirtolaisten tulon jälkeen oli suuri, alkoi uudenlainen yhteistyö. Myös Osuuskassan tulo kuntaan toi toimeliaisuutta Kannakselta, jossa pankilla oli hyvin vahvat perinteet. Isoisäni **Juho Lehtonen** oli Karjalohjan Osuuskassan alkuvaiheissa innolla mukana.

Karjalaisten tulo Karjalohjalle toi myös muuta toimintaa. Alkuaikoina tietysti rakentaminen vauhdittui, seuratoiminta aktivoitui ja toimeliaisuus lisääntyi. Toki joissakin kylissä oli myös karjalaisvastaista henkeä, mutta se haihtui nopeasti.

Lohjaan liittyminen tuo läntisen Uudenmaan karjalaisille uusia haasteita. Toivottavaa on, että karjalaiset jatkaisivat päättäjinä yhtä aktiivisesti myös Lohjan kaupungissa kuin Karjalohjalla ja muissa liitoskunnissa. Karjalaista henkeä on syytä pitää yllä, ja nuoria karjalaisia toivotaan mukaan päätöksentekoon. Karjalaisten itsenäinen luonne ja päämäärätietoisuus sopivat hyvin yhteiseen toimintaan.

Vanhusten huolto pitäisi Lohjalla hoitaa niin, että heinjokelaisille turvattaisiin rauhallinen ja helppo vanhuus. Karjalassa syntyneet ovat jäämässä pois päätöksente-

osta, joten karjalaisseurojen toimintaa on syytä aktiivoida ja vireyttää, jos suinkin on mahdollista. Ilman seuratoimintaa, yhteisiä tilaisuuksia ja niiden luomaa yhteishenkeä, karjalaisuus jää perheiden varaan, jolloin karjalaisen kulttuurin jatkuvuudesta ei ole varmuutta. Yhteenkuuluvuus pitää tehdä, se ei synny itsestään.

Pohjoisen saamelaisheimojen ylläpitämät perinteet ja omien oikeuksien huomaaminen ovat hyvä ohjenuora myös karjalaisten perinteen vaalimiselle.

Kannaksen matkoilla on sydämessäni erityinen sija. Kotiseutumatkoilla aistii, mitä sukulaiset ovat saaneet aikaan. Kannaksen historia on vahva ja kun tietää, minkä myllerryksen siirtolaiset joutuivat läpikäymään, niin herää suuri kunnioitus. Vanhoista valokuvista löytää sen, minkä vanhempamme ovat joutuneet kestämään. Meidänkin kotitalomme poltettiin, ja kun vanhempamme menivät takaisin sotien välillä, niin rakentaminen aloitettiin heti. Kuvista olemme saaneet nähdä, millä innolla Kannaksella tehtiin uutta ennen toista lähtöä.

Karjalan palauttaminen olisi arvokas kunnianosoitus, jos Venäjä vain tämän päätöksen joskus pystyisi tekemään. Kannaksen uudelleenrakentaminen toisi tohinaa, joka vaikuttaisi kaikkialle. Pietarin läheisyys antaisi suuren mahdollisuuden kaupankäynnin lisäämiseen Venäjän kanssa. Karjalan palautus nostaisi Suomen aivan uudelle aktiivisuuden tasolle.

Oman tien kulkijat

*Teksti ja kuvat:
Jarmo Hyytiäinen*

Kylpyläravintola Päiväkumpu tarjoaa erinomaiset toimintamahdollisuudet kyläläisille.

Heinjoki-juhlaa vietetään kihupyhänä Karjalohjalla Kylpylähotelli Päiväkummussa kauniin Lohjanjärven rannalla. Samaisella paikalla **Sakari Topelius** kirjoitti Maamme-kirjaa tammen alla kauan ennen heinjokelaisten Karjalohjalle tuloa.

Karjalohjan kirkon hyvä akustiikka on tehnyt siitä suosittuun konserttipaikan.

Jumalanpalvelus hyvämaineisessa Karjalohjan kirkossa on elämys heinjokelaisille. Joillekin heistä saattaa tulla mieleen Heinojen kirkonrauniot ja hautausmaa. Ehkäpä siksi heinjokelaiset ovat halunneet osallistua Karjalohjalla innokkaasti myös seurakunnan toimintaan. Heitä on ollut mukana hallinnossa, ja Hei-

kurilassa syntynyt **Leo Hillebrandt** toimi 50-luvulla myös kanttorina.

Karjalohjan aluekirkko kuuluu Lohjan seurakuntaan, ja seurakuntaa opastaa alueneuvosto.

Vuonna 1860 valmistuneen kirkon suunnitteli lääninarkkitehti **Jean Wiik**. Kirkon kustannusarvio oli 15 354 ruplaa 70 kopeekkaa.

Kirkko paloi 21. syyskuuta 1970 salamaniskusta, ja jäljelle jäivät pelkät seinät. Kirkosta pelastettiin palon aikana **Alexandra Sältinin** alttaritaulu, kynttiläkruunu, ehtoollismalja, pienempiä tauluja sekä **Maija af Ursinin** suunnittelemat ja paikallisen seppä **Sillanpään** takomat kyntteliköt. Rauniot jäivät töröttämään kahdeksikymmeneksi vuodeksi, jonka jälkeen kivistä kirkko kunnostettiin.

Kirkon viereen rakennettiin 1977 nykyaikainen lasikirkko.

Kirkonmäellä on sankarihauta ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki, joiden äärellä on hyvä muistella sukulaisia ja tuttavlia.

Hillebrandtien sukuseuran edustajat laskivat seppeleen Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkille.

Tunnettuja Karjalohjalla

Heinjokelaisia kokoontuu nykyisin tunnetussa Unkan baarissa, joka on kylän keskus. Unkan vieressä on vihreän kortin ruokakauppa Sale, mutta turistit käyvät Karjalohjalla ensisijaisesti Kylpylähotelli Päiväkummussa. Sieltä he tekevät tutustumismatkoja mm. Kar-

kalin luonnonpuistoon ja Fiskarsin ruukkialueeseen. Lohjan kaupungin Karjalohjan lähiön Murrin kylässä he voivat tutustua myös **Markku Rautiaisen** biisoneihin sekä lampaisiin.

Markku Rautiaisen isä, heinjokelainen **Eero Rautiainen** voitti useita kynnön Suomen mestaruuksia 60-luvulla ja yhden maailmanmestaruuden. Kilpakynnön Karjalohjalle oli juurruttanut kuitenkin jo 50-luvulla **Hugo Sintonen**, joka voitti myös ensimmäisenä traktorikynnön Suomen mestaruuden harmaalla ”Ferkullaan” ja Fiskarsin auroilla.

Hugo Sintonen oli luonteva tarinankertoja ja sotamuistojen elävöittäjä.

Kilpakyntö on ollut hiihdon ja hevosurheilun lisäksi tunnusomainen heinjokelaisten harrastus. Hugin perinteitä jatkoi myös **Osmo Hillebrandt**. Viimeisin heinjokelainen Suomen mestari on **Matti Rautiainen** naapurikylästä Sammatista. Hän on voittanut mestaruuden seitsemän kertaa.

Heinjokelaiset toivat läntiselle Uudellemaalle kilpakynnön jalon taidon Hugo Sintosen johdolla. Tässä moninkertaisen Suomen mestarin, Matti Rautiaisen, taidonnäyte.

Heikurilassa syntynyt Osmo Hillebrandt menestyi myös kansallisella tasolla pidemmillä hiihtomatkoilla. Paras saavutus taisi olla viides sija 50-kympin hiihdossa Salpausselällä. Osmo toimi myös Suomen hiihtojoukkueen voidemestarina 70-luvulla ja voiteli suurkilpailuissa aina mm. **Eero Mäntyranan** ja **Juha Miedon** sukset. Niiden pohjissa olivat aina Osmon kuuluisat ”Rexin tällit”, ja suksiksi kelpasivat vain Järviset. Osmo toimi pari vuotta hiihtovalmentajana Saksassa ja vuoden Espanjassa. Kaikki eurooppalaiset hiihdon asiantuntijat tunsivat kansainvälisen vauhtimiehemme Osmon. Tytär **Tuula** teki loistavan kansainvälisen uran mm. Liikenneministeriön neuvottelevana virkamiehenä ja pääministeri **Kalevi Sorsan** venäjänkielen tulkkina.

Päätäjien pulinaa

Uudessa Lohjan kaupunginvaltuustossa heinjokelaisia edustaa Karjalohjalta kunnallisneuvos **Markku Lehtonen**, jonka suvun juuret ovat Heikurilassa. Markku Lehtonen tuli toimineeksi 30 vuotta erilaisissa luottamustehtävissä Karjalohjalla; kunnanhallituksen puheenjohtajana ja viimeksi valtuuston puheenjohtajana. On ollut ihailtavaa seurata, miten tarkan markan heinjokelaiset ovat suunnanneet tarmonsia yhteisten asioiden hoitoon. Tätä tunnollisuutta ovat edustaneet myös **Väinö Putkonen** ja **Taunot – Sintonen** sekä **Wägg**. Jälkimmäisen värikäs kielenkäyttö on tullut tutuksi Unkan baarin asiakkaille. Baarissa tiedetään edelleen, mitä Karjalohjalla puuhataan, ja vapaapalokuntalaisena Tauno auttaa aina. Hänen vuosittainen pravuurinsa on joulurauhan tekstin lukeminen Unkalla yhdessä rovasti **Heikki Linnavirran** kanssa. Tauno on sirkkelisahuri ja tekee sen, minkä lupaa.

Meille hän toimitti tuoreet lankut vapunpäivän aamuna kuuluttamalla kovaäänisesti, että maajussit eivät vapua juhli.

Edelliset Heinjoki-juhlat pidettiin Karjalohjalla vuonna 2003 perinteikkäässä seuraintalossa, joka valmistui kesällä 1911.

Seuraintalon pihalla on Puujärvipäivien ja Elojuhlien kohtaamispaikka.

Seuraintalon eteen on pystytetty veteraanien muistomerkki, jonka puuhamiehenä ansioitui yhdistyksemme jäsen **Heikki Sario**. Hän juurrutti vaimonsa kanssa pitäjään apua tarvitsevien nuorten auttamishengen. **Ulla-Maija** ja Heikki Sario aloittivat perhehoitotyön 1975 Karjalohjalla. Perheessä on varttunut kuusi kehitysvammaista nuorta aikuisiksi.

Heinjoki-juhlassa musisoivat mm. **Markku Lehtosen poika**, kitaristi **Mikael** ja miniähdokas, huilisti **Minna Lindholm**. He jatkavat Lehtosen suvun tilanhoitoa Tallaan kylässä Karjalohjalla.

Vaakuna säilyy

Karjalohjan vaakunan tunnuksina ovat koivu ja tähti. Kunnanvaakunamme on nyt Karjalohjan kotiseutuvaakuna, jota hallinnoi Kotiseutuyhdistys. Vaakunamme ei siirtynyt Lohjan kaupungin haltuun kuntaliitoksen myötä.

Lohjalla on 48 000 asukasta, kaupungin työntekijöitä on 3 000 ja Karjalohjan kaupunginosassa asukkaita 1 500. Oravia on 1 600 ja ulkokuntalaisten omistamia kesämökkejä 2500. Heinjokelaiset tuovat edelleen paikkakunnalle eloa, iloa ja ilmettä.

Karjalohjan nimi on peräisin kahden vanhan suurpitäjän Karjaan ja Lohjan nimistä. Ruotsinkielinen nimi Karislojo mainitaan ensi kerran 1400-luvun puolivälissä. Suuri osa nykyisistä Karjalohjan kylistä oli olemassa jo 1400-luvulla ja Karjalohja oli yksi Raaseporin linnaläänin pitäjistä. Karjalohjan kunta perustettiin 1614, ja Lohjan kaupunginosa siitä tuli tämän vuoden alussa.

Karjalohjan luonto- ja kyläidylli on inspiroinut tunnettuja taiteilijoita aivan kuten Heinjoki ja Vuoksi Kannaksella. Satusetä Sakari Topelius asui perheineen Kukkasiemenin huvilallaan, joka kuuluu yhä Karjalohjan kulttuurimaisemaan.

Karjalohja

liittyi Nummi-Pusulän kanssa Lohjan kaupunkiin vuoden 2013 alusta.

Toivo Vuorelan suunnittelema vaakuna oli Karjalohjan kunnan vaakunana vuosina 1965 - 2012. Vaakuna jäi Karjalohjan kotiseutuvaakunaksi.

Presidenteistämme Karjalohjan kylänraittia kuluttavat säännöllisesti **Martti Ahtisaari**, **Tarja Halonen** ja myös **Sauli Niinistö**. Ahtisaarella on kesämökki Lohjanjärven rannalla, Tarja Halosella mummonmökki kyläraitin varrella. Mökissä toimi aikoinaan kylän posti. Myös Sauli Niinistön kesämökkkitontti on puoliksi Karjalohjan puolella. Täällä Sale käy Salessa.

Kylänraitilla raikaa!

Karjalohjan vanhin koulurakennus, nykyinen Karjalohjan kirjasto, rakennettiin vuonna 1875 ja se on yksi kunnan tunnetuimmista ja kauneimmista rakennuksista. Uusi koulu on sen läheisyydessä. Siinä pidettiin 60-luvulla Heinjoki-juhlat, jossa esiintyi mm. **Auvo Nuotio**.

Entisessä koulurakennuksessa on laadukas kirjasto.

Karjalohjalla sijaitsee myös professori **Gustav Kompan** suunnittelema ja toteuttama Tammiston arboretum, joka tarkoittaa puulajipuistoa.

Karjalohjan kuuluisin heinjokelainen valokuvaaja on **Antti Kähönen**. Hän on kansanedustaja ja Karjala-aktivisti **Urho Kähösen** poika. Antti oli Tesvision ensimmäisiä työntekijöitä Pasilassa 50-luvulla.

Antin saavutuksista voidaan mainita suuret kalansaaliit Lohjanjärvestä. Erikoisin kalanpyydys Antilla on ollut farmarimallinen punainen Subaru, jonka Antti onnistui uittamaan järveen jäiden läpi runsas vuosi sitten. Antti oli varoitellut kavereitaan heikoista jäistä Unkan baarissa, ajanut kotiin, ottanut koirat, kamerat ja kalastusvälineet takakonttiin ja suunnannut kohti Lohjanjärven kuuluisia kala-apajia. Jää kesti hienosti muutamia kymmeniä metrejä Subarun alla, mutta sen jälkeen ei. Antti sai koirat ja itsensä autosta, mutta Subaru sukelsi pohjaan. Kesällä autoa nostettaessa etupenkillä loikoili parin kilon kuha. Kysykää Antilta, mikä oli kuhan tarkka paino ja auton arvo silloin.

Kyllä heinjokelaiset hauskaa osaavat pitää! Isoisäni olisi sanonut: ”Ai hitto ko pit nauraa!”

Karjala-kysymys

Heinjoella oli 3 700 asukasta, joista suuri osa on sijoitunut siirtokarjalaisina läntiselle Uudellemaalle.

Heille kaikille Karjala-kysymys oli suuri asia heti sotiemme jälkeen. Monet uskoivat palautukseen, ja osa innokkaista kutsui vuonna 1959 tasavallan presidentti **Urho Kekkosen** kalastamaan Janakkalan Viralaan, johon viisi isäntää Koprasta oli perustanut kyläyhteisön. **Ehrnroothien** Viralan kartanosta **Karvoset, Kos-tiaiset, Taposet** ja **Hyytiäiset** saivat perheilleen hyvät siirtolaistilat vapaaehtoisella kaupalla.

Mukana oli myös isoisäni **Johannes Hillebrandt** innokkaana erä- ja kalamiehenä sekä Karjalan palautusta vaativana. Hyödyllinen linkki Kekkoseen oli maatalousministeri **Emil Luukka**, joka järjesti heinjokelaisten ja Kekkosen tapaamisen. Taisi olla Urho Kähöselläkin sormensa pelissä.

Kuulemani mukaan Johannes oli kysynyt: ”Millo myö saahaa se Karjala takasii?”

Kekkonen oli nostanut sormensa heristäen pystyyn ja todennut, että tästä asiasta ei tänään puhuta ja elehtinyt senkin jälkeen siihen malliin, että puhuttiin vain kalastuksesta ja muusta tärkeämmästä. Kekkonen iski harpuuna-atraimellaan pari ämpärillistä kalaa Viralan Suojärvestä.

Heinjoki-juhlassa ”Venäjä-kysymystä” käsittelee Moskovan Suomen suurlähettiläs **Hannu Himanen**. Hänen isänsä **Vilho” Ville” Himanen** syntyi Kämärän koulun lähellä Heinjoella, mutta tuli **Teivosen** taloon Koprasta kasvattipojaksi – tietojen mukaan 8-vuotiaana ”paimenpojaksi”. Ville kävi Koprassa koulunsa ja osallistui suojeluskunnan toimintaan ja oli hyvä urheilija. Hän opiskeli poliisiksi ja teki elämäntyönsä Alkon paikallisjohtajana mm. Salossa.

Juhlaan osallistujien ilona on kuulla Hannu Himasen havaintoja tämän päivän **Vladimir Putinin** Venäjästä.

Tiedämme, että Suomen asema Venäjän naapurissa on vakaa, ja voi olla, että kauppajärjestö WTO:n jäsenyys tuo Suomelle tulevaisuudessa suuria mahdollisuuksia

lisääntyvän kaupan myötä. Mutta, tie on pitkä ja kivinen, jota se karhun naapurissa on ollut aina. Tuore **Jukka Tarkan** kirja ”Karhun kainalossa” kuvaa ongelmakenttää ansiokkaasti.

Lohjan kainalossa ovat nyt myös Karjalohjan heinjokelaiset.

Vahva tahto

Tänä vuonna heinjokelaiset kuulevat kuvitteellisen – fiktiivisen näytelmän Karjalohjalla. Siinä pureudutaan siirtolaisten toimintaan inhimillisten esimerkkien rytyttämänä. Totta tarinassa voi olla toinen puoli.

Päiväkummun areenalle ryntäävät näyttelijät mm. Antti Kähönen ja Unkan baarin omistaja **Harri Teperi**. Juhlaan osallistuvat kuulevat, miten heinjokelaisten sähköongelma ratkaistiin heitä tyydyttävällä tavalla.

Huoltamon omistaja Harri Teperi on myös aktiivinen näyttelijä.

Heinäseipäällä on merkittävä rooli heinjokelaisten historiassa Karjalohjalla!

- **Heinjoelta**, Eräs vanha tapa naimisiin menewiltä, joka sietäisi muutosta, on tuo itä Suomessa yleiseen tunnettu tapa, että morsian kohta ensimmäisen kuulutuspyhän jälkeen ottaa jonkun ” kylän kielikellon” (nimittäin joku vanhempi waimo ihminen) kanssaan ja lähtee kylille kerjuulle, willaa, pellowaa, waatetta, rahaa, jywä y.m., on se mitä tawallisesti anotaan, wieläpä hywin rohkeasti patistetaan niinkuin tawallisia saatawia, eikä heitetä uhojduksiin köphimpiä mökkilöitäkään. Niinpä julkeawat rikkaatkin morsiamet, joilla on waraa tuhлата rahojaan ylellisyyksiin semmoisiin, kuin puolin tusinoin kulta sormuksia ja monen kymmen markan maksawiin silkki huiweihin y.m. kulkea mokomilla kerjuu retkillä. Luulis mokomain morsianten itse tietävän tilansa alenewan arwionsa, Tuosta tuhmosta tawasta, Kamalasta käytöksestä, Kuinka on kulku kerjäläisten, kielletynä kiuhahasti, kurlitakin kulkioilta, Almun anonta sulettu. -o -n.

Lähde: Wiipurin Sanomat, 17.11.1886, Kirjeitä maaseuduilta

Minun talvisotani / Martta Teivonen

Viestilotta **Martta Teivonen o.s. Seppänen** Heinjoen Koprasta muistelee. Hän syntyi 26.5.1919 Muolaan Ilveksellä. **Martta ja Reino Teivonen** avioituivat vuonna 1936 ja Martta tuli miniäksi Hiekkamaan tilalle Koprallaan. Itsenäisyyspäivän aamuna vuonna 1939 klo 6 Martta yhdessä appensa **Juhana (Juho) Teivosen** kanssa veti Suomen lipun salkoon ja he jättivät kodin. Yhdessä kälynsä **Mairen** kanssa hän ajoi lehmää, kunnes ne saatiin lastatuksi junanvaunuun Karisalmen asemalla ja Martta palasi Heinjoelle lottatehtäviin koko talvisodan ajaksi. Mukanaan hänellä oli reppu, missä oli vaihtovalusvaatteet, valokuvia, vihkiraamattu ja virsikirja. Virsikirjan kansilehteen Martta on kirjoittanut jälkepäin seuraavasti: - Virsikirja on ostettu Muolaasta aikana, jolloin miehet olivat jo ryhmittyneet valmiiksi rajalle. Kirja on nähnyt kaikki vaiheet, se on ollut minun repussani koko sodan ajan, se on ollut pommituksissa ja lumihangessa ja seuranani korsun hämärässä. Se voisi paljon kertoa.

Tätä kirjoittaessa Martan Ristseppälän keskuksessa ja keskuskorsussa olleista talvisodan lottatovereista on elossa ainakin **Vilma Luukkonen o.s. Teivonen** Vihdissä. Hän on syntyisin Heinjoen Koprallaan kylästä.

Arvokkaimpana ansiomerkinään Martta Teivonen piti Vapaussoturiin huoltosäätiön v. 1984 myöntämää kunniakirjaa ja Sinistä ristiä, mikä myönnettiin ” osallistumisesta vapaussotaan tai vapauden ja itsenäisyyden puolesta käytyyn taisteluun tai kuulumisesta niiden turvaamiseksi toimineisiin Lotta Svärd – ja Suojeluskuntajärjestöihin”.

Tyttären pojalleen Tatulle antamansa sotakirjan kanteen Martta-mummo kirjoitti mm. – Evakko jatkuu yhä, vaikka on kulunut 50 vuotta (v. 1989), kun Karjalasta täytyi lähteä. Se on ainainen kaipuun kohde, mutta sitä ei ole kuin muistoissa ja muistoja ei voi kukaan ryöstää niin kauan kuin järki on tallella.

Martta Teivonen kuoli Koskella Tl 24.2.2007. Martan itse käsin kirjoittamat muistelmat on suoraan puhtaaksi kirjoittanut hänen tyttärensä **Arja Kulmala o.s. Teivonen**.

Martta Teivonen o.s. Seppänen (lottapassikuva)

Meillä itse kullakin on omat sotamuistomme. Minut talvisota vei Karjalan kannakselle Heinjoen pitäjään ja siellä Ristseppälän puhelinkeskukseen. Olen kuulunut

Lotta Svärd- järjestöön 15-vuotiaasta asti eli vuodesta 1934 lähtien. Jo heti alussa sain viestikoulutuksen. Sodan varalta harjoittelin tehtävään puhelinkeskuksessa määrätyin väliajoin ja lisäksi minut oli koulutettu purkamaan ja kokoamaan sen aikainen kenttäpuhelin malli 16. Osasin tehdä sen vaikka unissani. Vuodesta 1936 lähtien toimin Koprallaan lotissa.

Kun jouduin 6.12.1939 jättämään kotini ja saatuni ajamani lehmät junaan Karisalmen asemalla, niin palasin lottatehtäviin Heinjoelle. Me Kannaksen lotat olimme saaneet omat tehtävämme jo rauhan aikana ja meillä viestilotilla oli tiedossa, mihin keskukseseen itse kukin joutuu, kun käsky käy.

Meitä oli Ristseppälän keskuksessa viisi lottaa, keskuspäällikkö ja viestisotilaat. Myöhemmin vihollisen valtaamilta alueilta rajan läheisyydestä tuli kolme lottaa lisää. Talo, jossa keskus sijaitsi, oli korkealla mäellä rautatieasemaa vastapäätä. Välissä kulki maantie ja rautatie.

Täällä etulinjojen takana oli meidän keskuslottien ja vartiomiesten lisäksi ilmavalvontalottia ja it-tykki miehineen. Ilmavalvontalotat toimivat Ristseppälän raviradan valvontatornissa. Lisäksi oli eläinlääkintämiehiä, jotka kokosivat haavoittuneet hevoset hoitoon.

Sijaintimme oli vihollisen tiedossa, koska joka päivä taivaalla oli suuri tähytyspalo. Jos oli lentosää ja sehän talvisodan aikana oli melkein aina, niin saimme naapurilta tervehdyksen lentopommien ja konekiväärisuihkujen muodossa. Onneksemme ne pommit menivät keskuksen taakse metsään.

Eräänä kirkkaana helmikuun päivänä se sitten osui kohdalle. Kuulimme raskaan pommilaivueen ääntä. Eräs lotistamme kurkisti ikkunaan ja huomasi, että jotain kirkasta tulee alas koneista. Menimme salaman nopeasti lattialle pitkäksemme ja samalla alkoi todellinen jylinä. Pommeja putoili joka puolelle, ikkunat ja ovet särkyivät, puhelinkeskus halkesi kahtia. Me selvisimme kuin ihmeen kaupalla hengissä. Puistelimme sirpaleita ja multaa päältämme. Ainoastaan vartiosotilas sai verihaavoja kasvoihinsa.

Kun kaikki oli ohi ja katselimme ympärillemme, havaitsimme valtavia kuoppia, joista lähin oli puolentoista metrin päässä. Tunsimme, että varjelus oli ollut meidän suojanamme. Tämän jälkeen osa lotista oli niin järkyttyneitä, että lähtivät pois, mutta neljä meistä jäi työtä jatkamaan.

Toiminta siirtyi tämän jälkeen korsiin, joka oli jo varalle varustettu aikaisemmin. Korsukeskukseen synkan metsän keskelle lähti neljä lottaa, vartiomiehet jäivät kilometrin päähän. Meillä oli aina kahden tunnin vuoro, paitsi yöllä oli aina yksi henkilö. Kaikki matkat kuljimme suksilla. Kolmella sivulla oli pelkkää metsää ja yhdellä sivulla suuri aukea suo. Tälle suolle vihollinen pudotti yöllä desantteja, kerrankin kuusi miestä samalla kertaa. Desanttijahdissa kaatui omia sotilaita kaksi. Keskusta vartioi vain yksi sotilas. Tunnussana oli turvamme ja joskus kyllä pelotti kysyä sitä vastaan tulevalta, kun ei tietänyt oliko omia vai naapureita.

Päivät ja yöt olivat kirkkaat ja kaminaan ei voinut tehdä tulta, koska savu olisi paljastanut olinpaikkamme. Keskuksessa olimme aluksi valmistaneet ruokamme itse, mutta nyt hiihdimme ruokapaikkaamme, mikä oli yhteinen keskusväelle, asemiehille, ilmavalvontalotille ja it-tykin sotilaille. Ristseppälän hovissa asuneilla eläinlääkintämiehillä oli oma ruokatalous.

Mitään kanttiinointia ei tällä alueella ollut. Tämä oli ”ei kenenkään maata” etulinjojen takana. Sotilaat toivat taloista jauhoja ja aluksi yritimme paistaa pullaa öisin. Siitäkin piti luopua valoisien öiden takia.

Joulun jälkeen junat toivat ammuksia ja palasivat tyhjinä takaisin. Ristseppälän asemamiehet neuvoivat laittamaan omia tavaroita paluukuljetukseen. Niinpä

minäkin sain yhteyden kälyyni Maireen, joka toimi lääkintälottana, ja niin kävimme kaivamassa esille hautaan turvaan laittamiamme tavaroita Koprasta. Merkkasin niitä nimilapuilla ja lähetin läntiseen Suomeen. Toiset pilkkasivat, että luuletko todella, että ne joskus vielä perille löytävät. Minulla on nyt orsikkoni eli kapiotavarani, rukkini jne. Toisten hautoihin jättämistä tavaroista ei keväällä -42 Koprastaan palanneet löytäneet enää jälkeäkään.

Kun Summa murtui, niin joukkojen täytyi peräytyä myös Muolaasta ja rintamalinja lähestyi. Viimeinen yhdistämäni puhelu oli se, kun komentajalta tiedusteltiin, koska saa tykistöä, sillä venäläiset tulevat laumana Äyräpäänjärven jäälle kohti Siikniemeä. Vastaus oli lyhyt: ammuksia ei ole.

Meille lotille tuli käsky siviiliin helmikuun lopulla. Pääsimme viimeiseen Viipurista lähteneeseen junaan Karisalmen asemalta.

Matkan teko oli hidasta, sillä juna seisojapäivällä metsätaipaleilla ja matkustajat olivat metsässä. Matkaa teimme yöllä. Hiitolassa saimme pommiryöpyn niskaamme, mutta pääsimme kuitenkin jatkamaan matkaa viimeisellä Sortavalasta lähteneessä junassa. Hiitolan asema tuhoitiin seuraavana päivänä. Toijalan asemalle tullessa oli ilmahälytys päällä.

Monien vaiheiden jälkeen pääsimme Saloon. Salon asemarakenuksessa ei ollut jäljellä ovia eikä ikkunoita. Sielläkin vielä kävellessäni kohti väliaikaista kotiamme Perniössä, sain pommiryöpyn niskaani Salon kirkonmäellä.

Sen jälkeen kotini on ollut Varsinais-Suomessa lukuun ottamatta kahden vuoden asumisaikaa Heinjoella vuosina 1942–1944. Sodan jälkeen olen asunut Koskella Tl. Kaikkea on ollut tarpeeksi, mies ja kaksi lasta, maata ja mantua. Vain yksi on puuttunut, Karjala.

Martta Teivonen saa lottamuistomitalin ministeri Elisabet Rehniltä Turussa vuonna 1993.

Muistoja, kokemuksia ja havaintoja vuoden 1939 kesästä Heinjoella

Heikki Nikkonen

Isäni, kanttori **Martti Nikkonen** kuoli kesäkuun 13. päivänä vuonna 1939. Olin silloin 7-vuotias. Perheen suru ja isän kuolemaa seuranneet tapahtumat kodissani ovat jääneet mieleen elämäni ajaksi. Koin osani kuten Sotilaspoika-runossa sanotaan: ”...ma turvan, kodin kadotin, kans isävainajan...”. Äitini ei pystynyt pitämään surun murtamana järjestystä ja komentoa kodissamme. Sen sijaan hänen kaksi veljeään, enoni, ryhtyivät toimimaan vaikeassa tilanteessa. Vanhemmat sisareni ja veljeni olivat siihen aikaan jo paljon poissa kotoa eivätkä näin ollen voineet auttaa.

Lapsuudenkotini kanttorila seisoo edelleen keskellä entistä kirkonkylää sotienkin monet vaiheet kokeneena.

Kanttorila 26.5.2007. Akvarelli: M.P.2011

Kanttorila valmistui vuonna 1931. Perheemme asui siinä aina talvisodan evakkoon lähtöön asti. Talvisodassa suomalaiset polttivat perääntyessään kaikki talot, mutta kanttorilan tiilistä murattu runko kesti ja mie-

hittäjä vuorostaan loi talosta tyylisensä huvilan. Jatkosodan aikana samainen talo toimi taas pääasiallisesti kirkkoherra Palovaaran perheen asuntona ja virkahuoneena. Nykyvuosina lienee talon tehtävänä toimia kotiseudulla matkaavien heinjokelaisten maamerkinä.

Kanttorilasta noin 100 metrin päässä oli koivujen ja kiviaidan reunustaman kylätien toisella puolella vuonna 1926 Heinjoen kunnan ja Maamiesyhdistyksen yhteisyrityksenä valmistunut kookas rakennus, seuratalo. Tämä talo toimi alusta lähtien yhteisenä monille toimille ja juhlille. Viimeisinä rauhanvuosina tärkeimpinä käyttäjinä olivat Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-järjestöjen paikalliset osastot. Kesällä 1939 olivat talon tilat varsin tarpeen osana elokuussa pidetyn Suuren Sotaharjoituksen esikuntatiloja. Heinjoen lotat hoitivat ko. harjoituksen aikana ylimmän johdon, marsalkka Mannerheimin ja kenraalien kahvituksen päivittäin.

SK-talon avara pihamaa soveltui hyvin SK:n paikallisosaston säännöllisiin tykkiharjoituksiin. Kun kirkonkylässä ei ollut varsinaista urheilukenttää, pystyi pihassa välttävästi harrastamaan myös yleisurheilun kenttälajeja.

Tykistökurssin I jaos tykkiharjoituksissa v. 1936.

Taka-alalla näkyy kanttorila.

Kuva: Muistojen Heinjoki

Elokuun 1. päivänä 1939 toimeenpantiin pääasiassa Heinjoen maastossa yhdeksän vuorokautta kestävä ”Sotaharjoitukset Kannaksella vuonna 1939”, näin myöhemmin nimettynä. Kylien elämä sai uutta väriä kiväärien, konekiväärien jopa tykkien jyskeestä. Nähtiin kai ensi kertaa elämässä panssarivaunuja teillä ja maastossa samoin kuin erilaisilla tunnusmerkeillä merkattuja uuden mallisia, nopeita lentokoneita (Bristol Blenheim-tyyppinen), joita oli ostettu Suomen il-

mavoimille sotakalustoksi. Harjoitukseen osallistui tuhansia asevelvollisia sekä jo reservissä olevia eri aselajien sotilashenkilöitä. Näkyvintä ja mieleenpainuvaa meille kyläläisille oli kansakoululle ja SK-talolle sijoittuneet sotaharjoituksen esikunnat. Niiden miehitys edusti maan korkeinta sotilasjohtoa tunnetuimpana luonnollisesti marsalkka Mannerheim, joka ratsasteli kylän teillä tervehtien ja jutellen usein myös lasten kanssa.

Kalletuvan mäen alla seisova Mannerheim seuraa sotaharjoituksia v. 1939.

Kuva: Muistojen Heinjoki

Kun sotaharjoituksen jälkeenkin Heinjoelle jäi eri tehtäviin sotilashenkilöstöä, oli entinen rauhanomainen elo kylissä jossain määrin mennyttä. Selityksen tähän antaa maahan 7. päivänä lokakuuta julistettu Yleinen liikekannallepano, valtakunnan valmistautuminen sotaan. Useimmiten käytettiin lyhennettä YH, minkä ei

katsottu olevan niin provokatiivinen kuin nimi ”liikekannallepano”. Suomenkin kohdalla oli rauhan aika kulumassa loppuun.

Kun rahanpuute oli kolmekymmentäluvulla yleistä, ei kotini tehnyt siinäkään asiassa poikkeusta. Isäni kuoltua perheen taloudellinen asema heikentyi vain entisestään. Kun sotaharjoitukseen osallistuvat sotilaat yöpyivät teltoissa, joita oli pystytetty kirkonkylänkin reunoille, tuli äidilleni mieleen paistaa piirakoita ja yrittää myydä niitä telttojen tienoilla iltaa viettäville sotilaille. Näin tehtiinkin. Lähdimme sisareni kanssa kauppaamaan sotilaille piirakoita, joita marjakori oli täynnä pyyheliinalla peitettynä. Jännittihän se myyntitilanne meitä aluksi, mutta piirakat kävivät niin hyvin kaupaksi, että kori oli pian tyhjä. Äiti paisteli päivisin piirakoita. Minä ja sisareni hoidimme myynnin. Tulos oli odottamattoman myönteinen. Oli mukava antaa äidille hänen ideansa ja työnsä tuloksena varsin tarpeeseen tulevaa lisärahaa.

Heikki Nikkonen

Näkymä kanttorilan suunnasta kunnalliskotiin päin 22.5.2009. Kuva: M.P.

Vasemmalla: Aune ja Uno Pynninen Anja-tyttärensä kanssa.

Kuva on otettu ilmeisimmin vuonna 1943 Unon ollessa lomalla rintamalla. *Heikki Nikkonen* asui äitinsä, *Olga Nikkosen*, kanssa suurimman osan jatkosodan ajasta Aune ja Uno Pynnisen talossa Kurvilan kylässä. Heikillä ja Anjalla oli paljon muisteltavaa, kun he tapasivat syksyllä 2012 Karkkilassa Heinjoen kirkonkylän koulupiiritilaisuudessa.

Oikealla: Aune Pynninen ja tytär Anja (myöh. Hänninen) evakossa Somerniemellä.

Kuvien omistaja: Anja Hänninen

Muistelmakirjoituksia talvisodasta Heinjoella

Isäni **Reino Joenpolvi** (1911 – 1992) teki rintamalla ollessaan muistelmakirjoituksia talvisodasta **Heinjoella** mustakantiseen vihkoon, johon hän on myös piirtänyt tekstiin liittyviä kuvia. Hän taisteli ERP 1:n 3. komppaniassa. Tekstiä ja piirroksia ei ole aikaisemmin julkaistu. Kuvassa Reino Joenpolvi.

Pertti Joenpolvi

... Jonkin matkaa hiihdettyämme me tapasimme joitakin toisia poikiamme, jotka olivat kuulleet, että meidän oli määrä vetäytyä Heinjoelle asti ja että Erillinen Pataljoona 4 läksi vielä viivyttämään vihollista.

HEINJOKEA KOHTI

Ilveksestä läksimme sitten hiihtelemään kohti Heinjoen kirkonkylää, jonne oli matkaa noin 20 kilometriä ja jonne koko pataljoonamme oli määrä vetäytyä.

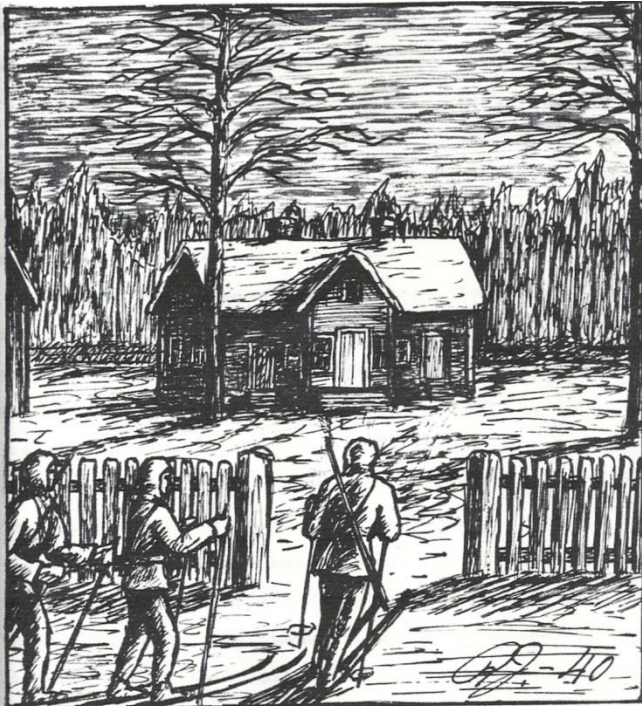
Läksimme sitten hiihtelemään kohti Heinjoen kirkonkylää, jonne oli matkaa noin 20 kilometriä. Matka tuntui pitkältä, kun otti huomioon sen, että olimme jo ennestään väsyneitä ja nälkäisiä, sillä koko päivänä ei meillä ollut aikaa ruokailuun ja edellisinäkin päivinä oli ollut heikonlaista. Niinpä sitten hiihtelimme rauhallisesti pitkin maantien laitaa keskenämme keskustellen. Ilta alkoi jo hiljalleen hämärtyä ja väsymyksemme lisääntyä, mutta sitten pääsimmekin jatkamaan matkaamme eräässä sairasajoneuvossa, joka sekin oli matkalla Heinjoelle. Sen reessä oli mukavasti tilaa meille kaikille ja heinien päällä istuen oli mukava lepuutella jo jonkin verran kipeytyneitä raajojamme. Vänrikki Erosella oli vielä taskussaan pieni pullo votkaa, jollaisia olimme saaneet kaatuneiden vihollistemme repuisista. Sen sisällön nautittuamme huomasimme sen teh-

neen oikein piristävän vaikutuksen. Saavuimme sitten vihdoin Heinjoen kirkonkylän lähetyvillä olleelle joukkosidontapaikalle ja pysähdyimme siinä. Menimme taloon sisään. Täällä oli tavattomasti haavoittuneita ja ulkona näytti olleen iso pino kaatuneita poikiamme. Lepäsimme ja lämmittelimme sisällä vähän aikaa ja katselimme tuota erikoista touhua, mikä täällä tarjoutui nähtäväksemme. On sanottu: " Ne on eri miehet, jotka ruumiita tekevät ja eri miehet, jotka niitä pesevät." Niin näkyi olevan. Täällä niitä ei tosin pesty, mutta pinottiin. Jonkin aikaa levätyttyämme läksimme hiihtämään kirkonkylään ja etsimään sieltä taloa, johon voimme majoittua yöksi ja jossa saisimme rauhassa levätä. Nyt olimme todella niin väsyneitä, ettemme jaksaneet lähteä enää etsimään komppaniaamme, vaan päätimme ottaa siihen yhteyttä vasta seuraavana päivänä. Hiihdimme ohi Heinjoen komean kirkon, joka oli tien oikealla puolella ja jatkoimme vielä vähän matkaa. Sitten huomasimme tien vasemmalla puolella isohkon, vaalean talon ja päätimme mennä yrittämään siihen. Talossa oli jo ennestään eräs pioneeriosasto, mutta he antoivat meille erään pienen, sievän sivukamarin, johon sitten majoituimme. Huoneessa oli sohva ja hetkan mallinen sänky. Nämä saimme makuupaikoiksemme ja pian heittäydyimme niihin pitkäksemme ja totesimme, että olipa vierähtänyt jo monta kuukautta siitä, kun viimeksi olimme nukkuneet näin pehmeillä patjoilla, eikä vienyt nyt kovinkaan pitkää aikaa, kun olimme unten mailla.

HEINJOKI

Keskiviikko, helmikuun 28. päivä oli jo valjennut, kun me heräsimme. Ulkona oli nollakeli. Ensi töikseen kävimme peseytymis- ja ruuanlaittohommiin. Saatuaani itseni puhtaaksi läksin tutkimaan taloa, löytyisikö täältä mitään syötäväksi kelpavaa. Pian löysin verannan ikkunalta limonadipullollisen maitoa ja kaapeista vähän vehnäjuuhoja ja suolaa sekä pari kananmunaa, kun meillä itsellämme oli mukanamme vähän voita, niin näistä tarpeistahan me saimme jo pienoisen lettutai-

kinan. Niinpä sitten laitoin tuon lettutaikinan ja kävin letunpaistoon. Sotamies **Sauli Ikonen** kävi hakemassa talon kuurista vähän puita lisää sekä sytykkeitä ja laittoi hellaan tulen. Minä paistelin sitten lettuja ja Ikonen keitteli kahvia. Vänrikki **Mikko Eronen** ajeli oikein partansakin ollakseen taas potra poika. Olimme juuri näissä touhuissa, kun sisään astuivat komppaniamme vääpeli **Juho Tenhu** ja sotamies **Toivo Sorjonen**. He olivat lähteneet etsimään poikiamme kokoon, mikäli heitä vielä olisi elävien kirjoissa. Siinä touhuillessamme keskustelimme heidän kanssa joukkomme nykyisestä tilanteesta ja lupasimme tulla heti heidän ilmoittamaansa leiriytymispaikkaan, kunhan olemme juoneet aamukahvimme ja vähän haukanneet. Mutta vääpeli Tenhu kehottikin meitä olemaan edelleen talossa siihen asti, kun he tulevat meitä hakemaan. Sitten he läksivät jatkamaan tehtävänsä suorittamista, ja me kävimme juomaan aamukahviamme näkkileivän ja vasta paistettujen lettujen kera. Tuntui vallan herraskaiselta istua pitkästä aikaa oikein pöydän ääressä ja syödä siviiliasioista ja juoda kupeista kahvia. Ruokailtuamme kävimme vielä pitkäksemme ja rentouduimme, koska oli vielä aikaa, ennen kuin hakijat tulisivat. Eräs pioneereista soitteli huoneessamme olleella urkuharmonilla joitakin hengellisiä lauluja ja virsiä saaden meidät hetkeksi unohtamaan sodan.

Vihdoin saavuimme väsyneinä Heinjoelle ja etsimme sieltä yösjää itsellemme.

Vasta iltapuolella päivää tuli sotamies Toivo Sorjonen hevostmiehen kanssa hakemaan meidät komppaniamme majoituspaikkaan, jonne oli noin kuusi kilometriä.

Saavuttuamme perille tapasin ensimmäiseksi res.vänrikki **Tauno Halkosen**, joka oli onnistunut yhdessä Toivo Sorjosen kanssa pääsemään tuolta ”Kirnumetsästä” vihollisen hyökkäysvaunujen välistä ryömien, kun niiden huomio oli kiinnittynyt muihin tuolla aukiolla hiihtäneisiin miehiin, joita he tulittivat.

Meidän Erillinen Pataljoona 1 oli vetäytynyt Ilveksestä Heikurilan kautta tänne Heinjoen aseman tienoillemäärätyihin viivytysasemiin. Kun pataljoonamme oli käydyissä taisteluissa huvennut melko vähiin, oli annettu määräys järjestää se uudelleen. Niinpä, kun kaikki tiedossa olleet pojat olivat saapuneet, järjestettiin meidänkin komppania uudelleen. Koossa olleista pojista muodostettiin sitten uudet ryhmät ja silloin kävi selville, että kovin pieneksi oli meidän komppaniamme huvennut. Kun tuosta Säiniöllä kootusta pataljoonastamme kolmannesta komppaniasta, oli jäljellä enää vain vajaa joukkue. Paljon oli poikia kaatunut ja monin verroin enemmän haavoittunut. Tämä sota oli ollut myös siinä määrin julmaa, etteivät kaikkien hermotkaan olleet sitä kestäneet, ja he olivat joutuneet sen johdosta riveistämme pois. Olipa jokunen lähtenyt sotakarkuriksikin. Komppaniamme viidestä upseerista oli enää vain kaksi riveissämme. Komppanian päällikkömme vänrikki **Ville-Paavo Aitolan** eilen haavoituttua oli nyt komppanian vanhimpana res.vänrikki **Tauno Halkonen**.

Saatuamme komppaniamme uudelleen järjestelyn suoritettua, läksimme vähän matkan päässä olleelle pataljoonan kokoamispaikalle, jonne kokoontuivat kaikki pataljoonamme komppanioihin ja muihin yksiköihin kuuluneet upseerit, aliupseerit ja miehet. Heidän kaikkien ollessa sitten koossa, muodostettiin pataljoona uudelleen. Kiväärikomppaniat yhdistettiin komppania Teräsvirraksi, jolle myös konekiväärikomppania, kranaatinheitin- ja panssaritorjuntaporukka alistettiin. Tällaisenaankaan meistä ei koostunut kuin kolme joukkuetta eli yhtä joukkuetta vaille komppania. Tämän yhdistetyn joukon johtajana tuli tästä lähtien toimimaan luutnantti **Eero Teräsvirta**. Saatuamme näin uudelleen järjestäytymistehtävät suoritettua läksimme marssimaan noihin uusiin viivytysasemiimme, jotka olivat Heinjoen aseman lähetyvillä olleella rinteellä. Perille päästyämme meille alkoi jälleen tuo jo kovin tutuksi käynyt ampumakuoppien kaivaminen lumiseen ja kovasti jäätyneeseen maahan. Näissä asemissa meidän tulisi taas viivyttää vihollista muutamia päiviä. Saatuamme sitten ampumakuoppamme jotenkuten tyydyttävään kuntoon, aloimme odotella ruokaa, jota

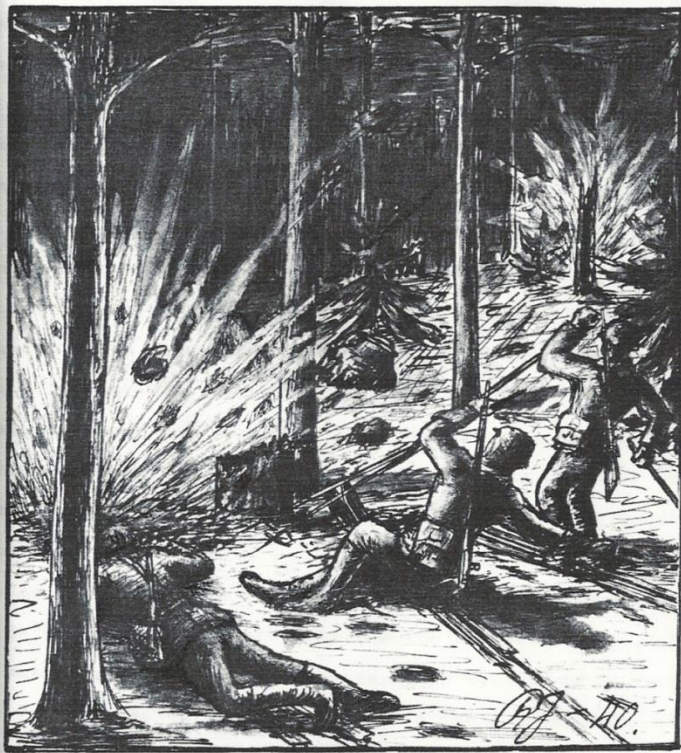
jota oli luvattu tuoda tänne aseisiin. Tällaista ei koskaan aikaisemmin oltu tehty, ja niinpä epäilimme tuota aseisiin tuomista nytkin. Meillä oli jokaisella kova nälkä, sillä kunnon ruokaa emme olleet saaneet pitkään aikaan. Sitten tuli ilmoitus ruuan saapumisesta aseiemme taakse, niin kuin se oli tapahtunut ennenkin ja osa pojista läksi ruokailemaan meidän toisten jäädessä aseisiin. Kun sitten ruokailleet pojat palasivat takaisin, lähtisimme me vuorostamme ruokailemaan. Kun ruokailemassa käyneet palasivat takaisin, tuli ketjua pitkin ilmoitus: ”Kaikkien on lähdettävä asemista ja kokoonnuttava maantienlaitaan.”

Heinjoella asetuimme viivytysasemiin Heinjoen aseman lähetyvillä olleelle rinteelle.

Ihmettelimme tuollaista käskyä, mutta ajattelimme, että ehkä tilanne on yllättäen muuttunut ja niin läksimme ilmoitettuun kohtaan. Kyseiseen tienlaitaan saavuttuamme meille selvisi, että tuo käsky oli taas ollut väärä ja että se oli koskenut ainoastaan niitä, jotka eivät vielä olleet ruokailleet. Niinpä sitten kaikki jo ruokailemassa käyneet palasivat takaisin aseisiin ja me, jotka emme vielä olleet ruokailleet, jäimme valmistautumaan ruokailuun. Siinä samalla marssi maantietä pitkin kohdallamme hyvin väsyneitä vetäytyviä joukkojamme, joita hetken katselimme ja läksimme sitten vähän etempänä metsässä olleen 50-litran maitotonkan luo, jossa oli jonkin verran jäähtynyttä hernekeittoa ja paketti näkkileipää. Emme ehtineet aloittaa vielä ruokailuamme, kun vihollinen alkoi roiskia tykeillään kranaatteja ympärillemme. Se oli aloittanut

taas jonkinlaisen hakuammunnan, jota kohta seuraisi sitten huolellisempi keskitys ja jonka tarkoituksena lienee ollut tavoittaa nuo vetäytyvät ja väsyneet joukkomme. Kun nuo ammuksat putoilivat melko lähelle meitä ja kun niiden sirpaleet surisivat taas aika uhkaavasti ympärillämme, heittäytyi sotamies Martikainen lähelle maitotonkkaa suksien päälle vatsalleen. Minä kävin hänen jaloksiinsa suksien päälle istumaan ja aloin kaivaa laukustani ruokailuvälineitä esille. Alikersantti Olavi Rämö, joka oli minun takanani, jäi suksiensa päälle seisomaan ja nojaamaan suksisauvoihinsa. Alikersantti Kauko Marjasalo ja sotamies Viljo Männistö sekä jokunen muukin poika katselivat siinä lähetyvillämme hieman neuvottomina tilanteen kehittymistä ja mitä olisi viisainta tehdä. Pian ammunta muuttui keskitykseksi, ja nyt tuli taas rautaa ympärillemme aikalailla. Ammuksat räjähtelivät kiusallisen lähellä ja niiden sirpaleet surisivat kuumina ja terävinä ympärillämme ja soraa lenteli päällemme. Iskeytyivätkä jotkut sirpaleista ihan vieressämme olleisiin puihinkin ja katkoivat niiden oksia. Silloin sotamies Viljo Männistö ja eräät muutkin pojat läksivät vähän kauemmaksi ja alikersantti Marjasalo heittäytyi maahan pitkäkseen. Samalla hetkellä näin vaimoni serkkupojan sotamies Eero Viljakaisen laskettelevan suksillaan loivaa rinteitä meitä kohti. Ehdotin juuri lähelläni olleille pojille, että eiköhän mekin siirryttäisi tästä vähän kauemmaksi, mutta alikersantti Olavi Rämö sanoi: ”Ei toimita, ei ne tähän kohtaan osu, vaikka lähelle roiskivatkin.” Tuskin hän ehti sanoa tuon loppuun, kun kuulin oksan katkeavan puusta ja samalla ehdin hätäisesti nähdä jonkun ison, mustan möykyn putoavan eteemme. Siinä samassa silmänräpäyksessä edessämme välähti kirkkaasti ja seurasi nopea, voimakas räjähdys. Vaistomaisesti taaksepäin tekemäni väistöliikkeen ja voimakkaan ilmanpaineen vaikutuksesta paiskauduin melkein pä lensin hangelle. - - - Kun aloin sitten jälleen tajuta, totesin makaavani hangella vatsallani ja ympärilläni oli pimeätä ja hiljaista. Nostin päätäni ja aloin kömpiä jaloilleni. Ammunta oli lakannut, vain ruutikaasun haju leijaili vielä ilmassa. Yhtäkään elävää ihmistä ei näkynyt lähetyvilläni. Katselin vähän tarkemmin ympärilläni ja sitten näin lähelläni makaavan Martikaisen. Hänen päänsä lähellä oli iso kranaattikuoppa ja katkennut puu sekä pahasti vääntyillyt maitotonkka. Hernekeitto oli roiskahtanut pitkin hankea ja puiden runkoja. Lähemmin Martikaista katsottuani huomasin, että hänen päänsä oli pahoin ruhjoutunut. Kranaattikuopan toisella puolella näin sotamies Eero Viljakaisen ruumiin, siinä makasi hänkin sirpaleiden repimänä.

Tullessamme helmikuun 28. päivän iltana asemiemme taakse ruokailemaan, osui eräs vihollisen ampujasta kranaateista liian lähelle toimittaen meistä kaksi tuonelaan ja kaksi sairaalaan.

Sitten kuulin valitusta takanani ja käännin äänen suuntaan ja näin alikersantti Olavi Rämön kiemurtelevan hangella tuskissaan valittaen. Menin hänen luokseen ja näin, että hän oli vaikeasti haavoittunut päähän ja haavasta vuoti runsaasti verta. Lisäksi hän oli saanut useita sirpaleita myös kehoonsa. Aioin juuri käydä häntä auttamaan, kun luoksemme ajoi hevosties mies hevosties, jonka alikersantti Kauko Marjasalo ja sotamies Viljo Männistö olivat käyneet hakemassa nähtyään tapauksemme. Ryhtyessämme auttamaan haavoittuneita ja kaatuneita rekeen tunsin, ettei minun vasen käteni toiminutkaan olkapään kohdalta niin kuin sen olisi pitänyt toimia. Sitä alkoi koskea ja tuntui kuin jotain lämmintä ja tahmeaa valuisi pitkin selkääni. Myös vasemman käteni peukaloon koski. Luulin ensin jonkin maakappaleen iskeneen olkapäähääni ja tehneen sen tunnottomaksi. Mutta kun veri alkoi valua yhä runsaampana pitkin selkääni, totesin, että myös minä olin saanut osani tuosta kranaatista. Pyysin poikia vielä katsomaan, näkyykö kampeissani olkapään kohdalla minkäänlaista reikää, mutta vallinneen pimeyden takia he eivät nähneet mitään. Vedettyäni sitten vasemman käden rukkasan kädestäni pois havaitsin, että pieni sirpale oli mennyt peukalostani läpi ja peukalo oli verinen ja sitä pakotti aikalaila. Pian alkoi myös olkapäästäni pakottaa, kun sitä vähänkään liikutti. Niinpä

pyysin poikia vielä katsomaan, eikö olkapääni kohdalla näy minkäänlaista reikää, sillä kyllä siellä tuntuu olevan sirpale. Pojat katsoivat, mutta klo 20 aikaan illalla oli jo niin pimeää, että heidän oli vaikeata nähdä tummuneista kampeistani reikää. Niinpä he kehottivat minua lähtemään alikersantti Olavi Rämöä ja kahta kaatunutta poikaamme viemään lähtevien mukana sidontapaikalle, jossa vammani voidaan tarkistaa. Poikien nostettua reen pohjalle ensin hyvän tuttavani ja jonkin aikaa työtoverinani olleen sotamies Veikko Martikaisen ja sitten hänen viereensä vaimoni serkkupojan sotamies Eero Viljakaisen sekä sijoitettuaan sen jälkeen vaikeasti haavoittuneen alikersantti Olavi Rämön reen peräosaan mahdollisimman hyvään asentoon, läksimme ajelemaan kohti sidontapaikkaa. Kun hevosties, enempää kuin mukaamme lähtenyt sotamies Viljo Männistökin eivät tietäneet, missä sidontapaikka on, opastin minä meidät siihen sidontapaikkaan, jossa Heinjoelle tullessamme olimme pistäytyneet vähän lepäämässä.

Näin sitten matka kohti sidontapaikkaa alkoi.

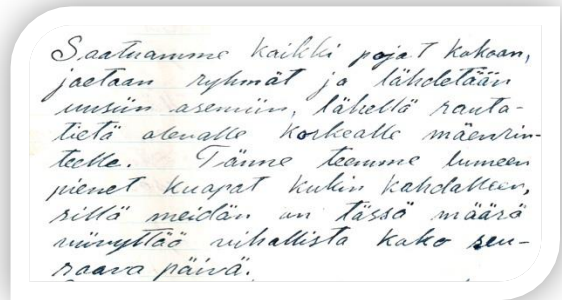
JOUKKOSIDONTAPAIKALLA

Saavuttuamme sitten sidontapaikan pihaan ja käytyämme kutsumassa lääkintämiehiä ja lääkäreitä ulos he ensimmäiseksi tarkastivat nopeasti Rämön ja asettivat hänet paarelle ja kantoivat sisään. Tarkastettuaan sitten Martikaisen ja Viljakaisen he kantoivat heidät pihalla olleeseen suureen ruumispiinon. Kaatuneita ei oltu vielä ehditty viedä täältä pois sen johdosta, ettei ollut kuulemma riittävästi ajoneuvoja käytettävissä

sellaiseen tarkoitukseen. Tämän jälkeen me menimme Männistön kanssa myös sisälle. Meidät ohjattiin eräiseen rakennuksen sivuhuoneeseen, jossa lääkärit jo tarkastelivat alikersantti Rämön saamia reikiä. Hänellä oli selässään useita pieniä sirpaleiden tekemiä reikiä, jotka tihkuivat verta, mutta päässä lähellä vasenta korvaa oli hänellä iso haava, josta vuoti runsaasti verta. Sidonnan aikana hän palasi tajuihinsa. Kun hänet oli puhdistettu ja sidottu, hänet vietiin ulkona odottavaan sairaautoon, jolla pahemmin haavoittuneet kuljetettiin edelleen sairaalaan. Tämän jälkeen eräs lääkäreistä tutki minun vammani. Vasemmassa olkapäässäni todettiin olevan sirpaleen, joka oli tunkeutunut sellaiseen paikkaan, ettei kättäni voinut kunnolla liikuttaa olkapään kohdalta. Haavasta vuoti edelleenkin verta pitkin selkääni. Haavani puhdistettiin ja sidottiin samoin myös peukaloni. Tämän jälkeen lääkäri määräsi minut lähetettäväksi edelleen sairaalaan, jossa olkapäässäni ollut sirpale poistettaisiin. Sidonnan jälkeen kiitin sotamies Viljo Männistöä saamastani avusta ja pyysin häntä viemään pojille terveisiä ja ilmoittamaan meidät neljä pois muonavahvuudesta ja sanomaan, että kaksi meistä joutui sairaalaan ja kaksi tuonelaan. Hän lupasi

heti aseisiin päästyään tuon ilmoituksen tehdä. Niinpä sitten hyvästelimme toisemme ja toivottelimme toisillemme kaikkea mahdollista hyvää. Sitten hän läksi takaisin linjoihin ja minä linja-autoon, joka sitten läksi viemään meitä haavoittuneita kohti sotasairaalaan. Autoja oli kaksi, toinen tuli täyteen paripotilaita ja toinen, johon minäkin menin, tuli täyteen vähän lievemmin haavoittuneita.

Reino Joenpolvi

Reino Joenpolven käsialanäyte mustakantisesta vihosta.

Viimeinen karhu

Heinjoki oli metsästyspitäjänä Karjalan kuulu. Ansioituneita eränkävijöitä löytyi sieltä runsaasti. Kiväärejä ja haulikoita riippui miltei joka talon seinällä. Perinteitä siis oli – ja karhuja ja susia vielä viime vuosisadan loppupuolella.

Karhun kanssa joutui tekemisiin myös entinen kurvilainen **Matti Pynninen** (1894 - 1982), joka tällä hetkellä asuu Karkkilassa Ahmolla. Tämä tapahtui niinkin myöhään kuin vuonna 1919. Tuolloin 26-vuotias poika oli juhannuksena tulossa iltamista. Kesäinen yö oli valoisa ja siksi tuntuikin luonnolliselta lähteä hakemaan lehmä kotiin metsälaitumelta. Aamulla se kumminkin olisi ollut edessä.

Paikkakunnalla oli jonkin aikaa liikkunut huhuja, että siellä oli tavattu karhu. Useimmat pitivät tätä kuitenkin vain paimenkoikien turhanpäiväisenä puheena. Vain muutamat varovaisimmat olivat laittaneet lehmät yöksi sisään.

Lehmien ammunta kuului puolentoista kilometrin päähän. Ne juoksivat vaukkoontuneina ja mölisten edestakaisin, yksi kuudesta lehmästä puuttui joukosta. Lepikossa näkyi jotain liikettä ja poika arveli kyseessä olevan jonkin petoeläimen ja lähti hakemaan kättä pitempää läheisestä kanttorin talosta. Kun hän sitten haulikko kädessä palasi, risu rasahti ja samassa kuului lehmänkellon kalahdus. Karhu – allaan raadeltu lehmä –

nosti kypäläänsä ja katseli. Haulikko oli ladattu, ja Pynninen ampui oikealla piipulla tavoittaen karhua päähän. Oletettiinhan, että eläin lähtisi liikkeelle pänsä suuntaisesti ja nyt se osoitti pois päin. Karhu nousi takajaloilleen, kiepahti ja pakeni kovalla töminällä.

Kanttori pahoitteli kovasti, ettei ollut antanut kivääriä, sillä sellainenkin olisi talosta löytynyt. Poika ei ollut ehtinyt edes pelätä, ”käi hänes mite käi”. Oli oikeastaan onni, ettei 14-vuotias veli ollut tuolloin lehmänhaussa. Hän ei ehkä olisi säilyttänyt malttiaan yhtä hyvin.

Tieto tapauksesta levisi seuraavana aamuna ympäri kylää. Seuraavaksi yöksi järjestettiin poliisi Juhon Leinon johdolla karhujahti. Miehiä oli mukana useita kymmeniä, osa liikkui ketjussa ja osa päivysti pitkin Kämärän tien varsia. Aseita oli jos jonkinlaisia, kiväärejä, haulikoita, muutamilla vain kirves kainalossa. Ukkolan Matilta jäi kivääriä puhdistessaan oksa piippuun ja näin oltiin yhtä asetta paitsi.

Tuloksia ei jahdistusta ollut, mutta yksinäistä liikkujaa ei enää tavattu.

Kirjoittanut **Pellervo Hyytiäinen** (1920 - 2005) haasteltuaan Matti Pynnistä 60-luvulla Karkkilassa

Heinjokelaista käsityöperinnettä

Syyskuussa 2012 pidettiin karjalaisten kansallis- ja kansanpukujen esittelytilaisuus Helsingin Karjalatalossa. Syntyjään heinjokelainen **Vuokko Latva-Äijö o.s. Pulli** Somerolta esitteli upeasti Heinjoen naisen kansallispuvun, jonka hän on itse tehnyt. Yllä kesimmäisessä kuvassa Vuokon takana on Karjalan Liiton tiedottaja, kulttuurituottaja **Mervi Piipponen**, joka oli tilaisuuden pääsuunnittelija. Alla on pari yksityiskohtaa puvusta.

Äitini **Alina Paakki o.s. Rouhiainen (1907-1994)** oli ompeluopissa **Mimma Pöllänen** Leninki- ja Kangaskaupassa Viipurissa os. Torkkelinkatu 18. Varastoon oli jäänyt arvokas silkkileninki. Sano-taanhan, että ”silkki syö itseään”. Näin oli tässäkin tapauksessa käynyt. Johtajatar Mimma Pöllänen toi leningin Alinalle ja sanoi, että nyt pyöräytämme tähän muutaman ”jazzinsävelen”. Niin tehtiin. Leninki asetettiin näyteikkunaan siten, että ”jazzinsävelet” näkyivät. Seuraavana päivänä leningille löytyi ostaja. Kauppaa osattiin käydä.

M.P.

Kuva on Helsingin Karjalaisilta kesäjuhlista v. 2000.

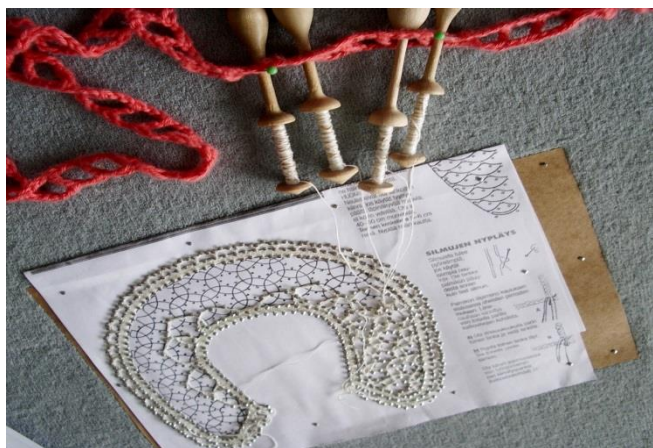
Syntyperäinen
heinjokelainen

Helga Räikkönen o.s. Nousiainen

(kuva vas.) Lohjalta
jatkaa innokkaasti
monipuolista
käsityöharrastustaan.
Taitoa vaikeittenkin
ideoitten toteuttamiseen
löytyy.

Uusi suvun tulokas saa
mummolta viehättävät,
nyplätyt vaunut (vas.)
ristiäislahjaksi.
Alakuvissa on lisää
nypläysnäytteitä.
Kauniit kedonkukat
soyvät tyynyihin ja
seinävaatteisiin.

- **Heinjoelta**, Äsken kirkossa ilmoitettiin, tahdottaisi seurakuntaan naiskäsitöiden opettajaa ja ilmoittamaan kirkkoherralle, kuka sitä haluaa. Eihän pitäisi syrjään sysätä niin hyvää tarjoumusta kuin tämä todellakin on. Moni luultavasti sanoo: emme me tyttärestämme tahdo ryökkinää tehdä ja joutuu hän naimisiin ilman mitään tynnyrejä (tynnyrejä) ja wanteitakin (renuliineja), emmekä me toiwokaan tyttarellemme keppiherroja sulhoiksi, waan puhtaita talonpojan poikia' Tämä todellakin on oikeaa, waan eihän tarwitse ryökkinäksi muuttua sekä tynnyrin että wanteiden kantajaksi, jos hän osaa kauniita waatteita kutoa ja somasti ommella; herättäwähän ne kauneuden aistia neitosissa ja kelpaawat sitä paitsi herraswäelle kaupaksi.

Lähde: Wiipurin Sanomat, 12.1.1886, Kirjeitä maaseuduilta

Tapahtumia heinjokelaisittain

Onnittelut uunituoreelle terveystieteiden tohtorille *Minna Stoltille!*

TtM Minna Stolt väitteli tohtoriksi toukokuun 3. päivänä 2013 Turun yliopistossa. Väitös kuuluu hoitotieteen alaan. Väitöskirjan nimi on ”Foot health in older people- Development of preventive, evaluative instrument for nurses” (Ikääntyneiden jalkaterveys - Preventiivisen arviointimittarin kehittäminen hoitohenkilökunnalle). Minna Stolt on tehnyt väitöskirjansa Turun yliopiston hoitotieteen laitoksella, jossa hän toimii myös yliopisto-opettajan tehtävässä.

Minnan sukujuuret vievät Heinjoelle. Hänen **Kaarlo**-isänsä vanhemmat **Arvi ja Sohvi (o.s. Hallenberg) Stolt** olivat kotoisin Heinjoen Kurvilan kylästä.

Hollolassa asuva **Terhi Koivisto** kantaa HEINJOKI-kylltiä Karjalaisen kesäjuhlien juhlakulkuessa Lahdessa kesäkuussa 2012. Karjalaisena puuhanaisena tunnettu Terhi oli innokkaasti mukana juhla järjestelyissä. Hänen sukujuurensa vievät Heinjoen Salo-Vamppalaan. Terhi toimii monella tavalla karjalaisuuden edistämiseksi. Hän on ollut yksi Heinjoen kirkonkylän koulupiiritilaisuuden järjestäjistä sekä Heinjoelle suunnattujen kotiseutumatkojen opas. Karjalaiset kesäjuhlat ovat tänä kesänä Porissa, jonne Terhi menee jälleen kylttiä kantamaan. Muitakin hommia siellä on tiedossa. Hän on Hollolan Karjalaseuran jäsen.

Heinjoen Huimat oli ensi kertaa mukana Mommilan soutelun vuoden 2012 evakkolähdössä, jossa evakkojoukkueita oli kahdeksan. Kirkkoveneen liukupenkit ja jalkatuet herättivät aluksi ihmetystä, mutta tahti löytyi yllättävän hyvin. Henki oli mainio ja juttu luisti, vaikka vene vaihtuikin viime tipassa normaalikokoiseksi ja neljä paikkaa jäi tyhjäksi, mikä varmasti verotti loppuaikaa (58.32).

Ilmoittaudu kesän 2013 kisaan mukaan!

www.heinjoki.fi

www.mommilanjarvensoutelu.fi

Hillebrandtien suvun vanhin tiedossa oleva esi-isä on Gabriel, joka syntyi Karjalan kannaksen Heinjoella vuonna 1729 seppiin sukuun. Tämän vuoksi sukuseuran tunnuksena on ahjossa palava hehkuva tuli. Viidenkymmenen aktiivijäsenen sukuseura perustettiin Wanajan linnassa 1.9.1996. Viime kesänä sukuseuran vuositapaaminen oli **Kirsti ja Jarmo Hyytiäisellä** Karjalohjalla.

Vieraita Viipurin maalaiskunnasta Heinjoelle

Kuva: Anne Uotinen

Viipurin pitäjäsela ry:n kotiseutumatka suuntautui Viipurin maalaiskunnan kyltiin: Tali, Karisalmi, Näätäla ja Lyykylä kesäkuussa 2012. Tällä matkalla Heinjoki oli naapurikohde. **Timo Lindroos** ja **Liisa Munsterhjelm** laskivat kukat Heinjoen kirkon muistomerkillle (vas.). Oikealla edelleen käytössä oleva Karisalmen asemarakennus, joka oli tuttu myös Kääntymä-kylän asukkaille, kun he matkustivat junalla Viipuriin.

Kuva: Marja Paakki

”Aika entinen ei koskaan enää palaa ... ” vai palaako?

HEINJOKI	
7—21.	»maaseutu»
Heinjoen asema	15
Heinjoen Kunnalliskoti, Vamppala	4
Heinjoen Kunnankanslia	25
Heinjoen Kunnantila	16
Heinjoen Osuuskauppa r.l., No 1 kk. ...	3
— No 2, Kääntymä	14
— No 3, Ahola	19
Heinjoen Suojeluskunta	17
Heinjoen Säästöpankki	12
Hyytiäinen, Eemil, autoilija	5
Hyytiäinen, Oiva, maanvilj., Lahdenperä	10
Ikävalko, V., opettaja	38
Imatran Voima Oym muuntaja	20
Kosonen, Heikki, Heikurilan hovi	1
Kunnankättilä	13
Kurvilan mylly	2
Lappalainen, E., kauppias	26
Leino, Aleks, poliisikonst.	7
Palovaara, K., Heinjoen pappila	11
Parikka, Taavetti, maanvilj., Lahdenperä	6
Romu, Matti, maanvilj., Lahdenperä	29
Rättö, Tahvo, maanvilj., Rättölä	31

RISTSEPPÄLÄ	
7—21.	»maaseutu»
A. Ahlström Osakeyhtiö, Salokoski, V., piirimies	9
Heinjoen apteekki, Aino Heikonen	3
Heinjoen Osuuskauppa r.l., Kupralla	2
Heinjoen Sähkö Oy. .... 2 soittoa	12
Honkavaara, O., opettaja	6
Kaukian pyöskki, Kaukila	10
Lemmetti, Juhon, maanvilj., kunnallislautak. esimies	4
Niu, V., perill., kauppias	7
Ristseppälän asema	8
Ristseppälän Osuuskauppa	15
Ristseppälän Osuuskauppa, Taipale	5
— Hovinpelto	12
Taponen, Taivo, liikemies	14

KÄMÄRÄ

7—21. »valtion»

Feodoroff, Aleksander, kauppias	2
Hevonpää, Eino, pankinjohtaja	8
Metsäinen, Armpo, kansak. opettaja	10
Metsähallinnon puhelin:	
Oinolan metsänvartija, Jännetyinen, Juhon	5
Piihojettin Kettula Oy.	3
Rusu Oy.	4
Utrianen, Juhon, metsänvartija	6
Venho, Bruno, metsänhoitaja	13

Yllä kuvassa kevään vihreää heleyttä kuvattu Heinjoen kirkkosillalta Huutoniemeen päin toukokuussa 2012.

Kuva: M.P.

Heinjokea koskevat puhelinluettelönäytteet ovat peräisin vuoden 1939 VALTION PUHELINLUETTELOSTA.

Vasemmalla kuvassa olevilla kärryillä on kuljettu pitkä evakko-taival Heinjoen Kurvilan kylästä päätyen lopulta Somerniemelle, joka kuuluu nykyisin Someron kaupunkiin.

Kuva: M.P.

Tapauhtumia

- **Kääntymä-päivä** on 8.9.2013 sunnuntaina klo 12 alkaen Pusulan Ahjolassa.
- **Heinjoen kirkonkylän koulupiirin kyläpäivä** on 13.10.2013 sunnuntaina klo 12 Karkkilan seurakuntatalossa.
- **Vuoden 2014 Heinjoki-juhla** on 3.8.2014 Vihdissä.

Heinjoki -Säätiö

Heinjoki-Säätiön kotisivut ovat osoitteessa:

www.heinjoki.fi

Kotisivuilla on esitelty säätiöllä myynnissä olevia tuotteita, joita voit tilata säätiön asiamieheltä:

Marja Peltoselta
puh. 0400-743735.

Tiedoksi

Jos haluat, että omaisesi poismenosta ilmoitetaan seuraavan Heinjoki-juhlan jumalanpalveluksessa, olisi varmintaa, että ilmoittaisit siitä itse Heinjoki-Säätiön asiamiehelle

Marja Peltoselle
puh. 0400-743735.